

4. Тхоржевський Д. О. Методика трудового і професійного навчання та викладання загальнотехнічних дисциплін: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 1992. – 334с.: іл.

Юрій Бережний
наук. керівник – доц. В.І. Рак

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Одним з елементів загальної культури є інформаційна культура. Інформаційна культура є явищем соціальним і тісно пов'язана з загальною культурою особистості і суспільства. На сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, що є компонентом загальної культури людства. Її основа, це знання про інформаційне середовище, закони її функціонування, уміння орієнтуватися в потоках інформації.

Існують різні підходи до визначення поняття "інформаційна культура". Так, наприклад, у "Толковом словаре по информатике" (М.,1995) сказано: "Информационная культура – это уровень информатизации, степень его освоения и качество использования его человеком; владение методами и средствами информатики".

Оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації якостей людини, що сприяє реальному розумінню людиною самого себе, свого місця і своєї ролі.

Інформаційна культура пов'язана з соціальною природою людини. Вона є продуктом різноманітних творчих здібностей людини і виявляється в таких аспектах:

- у технічній грамотності, тобто, володінні навичками з використання технічних пристроїв;
- у здатності використовувати у своїй діяльності сучасні інформаційні технології, базовими складовими якої є численні програмні продукти;
- в умінні знаходити інформацію з різних джерел: як з періодичної преси, книжок, так і з електронних комунікацій, представляти її в зрозумілому виді і вміти її ефективно використовувати;
- у володінні основами аналітичної переробки інформації;
- в умінні працювати з різною інформацією;
- у знанні особливостей інформаційних потоків у своїй сфері діяльності.

Велику потребу у формуванні інформаційної культури має освіта, що повинна формувати нового фахівця інформаційного співтовариства. Інформаційна культура вчителя вбирає в себе знання з тих наук, які сприяють її розвитку і пристосуванню до педагогічної діяльності (педагогіка, психологія, методика, інформатика, ТЗН). Невід'ємною частиною інформаційної культури є знання нової інформаційної технології й уміння її застосовувати як для автоматизації рутинних операцій, так і в неординарних ситуаціях, що вимагають нетрадиційного, творчого підходу.

У сучасних науках феномен інформаційної культури в освіті теоретично і практично ще мало вивчений. Разом з тим за останнє десятиліття є багато підходів до її розгляду. Вони забезпечують значну кількість ракурсів розгляду явища інформаційної культури, розкривають складну її сутність.

Стало очевидним, що інформаційна культура не є прерогативою тільки однієї спеціальної області знання. Для підвищення рівня та ефективності викладання трудового навчання є необхідність формувати інформаційну культуру вчителів з їхнього профілю, основними складовими якої є вміння: пошуку різної інформації в інформаційних джерелах (поліграфічних, електронних, мережа ІНТЕРНЕТ і т.д.); експлуатації сучасних технічних засобів навчання; подачі інформації згідно з психолого-фізіологічними вимогами.

Так система забезпечення загальноосвітніх закладів поліграфічними інформаційними джерелами (підручники, навчальні посібники, журнали і газети) являє собою сукупність різних державних і недержавних структур (органів, установ, організацій, об'єднань). Зауважимо, що книговиданню близько 500 років. Поліграфічні видання прості у використанні, не потребують додаткових засобів для сприйняття інформації. При потребі можна перечитувати. Недоліком є текстовий вид інформації.

На превеликий жаль освіта не є на практиці пріоритетом держави і розвивається за принципом залишкового фінансування, що не дає можливості забезпечити шкільні бібліотеки сучасними необхідними поліграфічними виданнями.

З трудового навчання поліграфічні джерела можна умовно поділити на три групи. До першої групи належить література, в якій викладено фактичний матеріал, що вивчається в процесі трудового і професійного навчання. Значно ширше і глибше відображено у шкільних посібниках, що видані у 80-90-их роках за редакцією Д.Тхоржевського, В.Мадзігона, Г.Левченка які теж в повною мірою не відповідні сучасним потребам навчальних програм. До того ж, як зазначав Д.О.Тхоржевський, учитель повинен бути готовим до відповіді на запитання, що виходять за межі навчальної програми.

Він визначив, що в цьому може бути книга "Осови технології обробки металів і елементи електротехніки" (За ред. Л.О. Пивоварова. К.: Рад.шк., 1977) [1,63-64].

Іншу групу становить література, в якій вміщено поради щодо проведення занять. Тут треба відзначити Д.Тхоржевського, А.Лабзина, С.Васильченка, М.Чумака, В.Матрохіна та ін. Серед видань, після 2000 року, визначаємо Б.Терещука, В.Туташинського, що розробили завдання для контролю рівня навчальних досягнень для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

І третю групу становить методична література, присвячена розгляду окремих завдань, що постають у процесі трудового та професійного навчання. Крім книжкових видань, виділимо журнали "Трудова підготовка в закладах освіти" та "Школа и производство", що охоплює основні аспекти трудового навчання і виховання, висвітлюється вітчизняний та зарубіжний досвід.

Іншим видом інформаційних джерел є аудіовізуальні засоби, яким понад 50 років. Сюди належать інформація на аудіо-відеокасетах, кінострічках, компакт-дисках. З трудового та професійного навчання на сучасних аудіовізуальних носіях інформації є мало. Велика кількість інформації є зафіксованою на кінострічках. Незручність експлуатації кіноустановок зумовило перезапис інформації із кінострічок на сучасні носії інформації.

Недоліками використання технічних засобів навчання є відсутність інтерактивності (взаємодії) та різноманітність засобів відтворення інформації. До того ж необхідно враховувати фактор морального застарівання відеотехнічних засобів.

Сучасними інформаційними джерелами, яким понад 5 років є електронні видання та ресурси. На сьогодні під електронними виданнями та ресурсами розуміють інформаційний продукт, для відтворення якого потрібний комп'ютер. Інформація розміщена на дискетах та оптичних компакт дисках (CD, DVD) та комп'ютерних мережах. Особливо виділимо мережу ІНТЕРНЕТ, в якій освітнім проблемам створено Web сайти: міністерство освіти та науки України (<http://www.mon.gov.ua>), освіта на Україні (<http://www.ednu.kiev.ua>), Український освітній портал (<http://www.osvita.org.ua>), всеукраїнський шкільний портал (<http://www.school.ed.net.ua>).

Цим способом є можливість працювати з інформацією у всіх видах (текст, фотографії, малюнки, креслення, таблиці, анімація, відео, музика та ін.). Комп'ютер необхідно розглядати як засіб вчителя що дає можливість доступу до високоякісних мережних освітніх ресурсів, електронних посібників.

Створення електронних видань і ресурсів є одним із пріоритетних завдань інформаційної освіти. З трудового і професійного навчання асортимент електронних видань, порівняно із іншими навчальними предметами, є малим. Певна інформація є з автосправи, правил дорожнього руху, креслення.

Сучасні інформаційні матеріали пов'язані з технічними засобами необхідними для їх відтворення. Не менш важливим у прояві інформаційної культури є вміння використовувати сучасні технічні засоби навчання та комп'ютерної техніки. Швидкий розвиток інформаційних технологій зумовлює потребу у систематичному ознайомленні вчителів із функціональними і дидактичними можливостями сучасних ТЗН. Цю проблему можна вирішувати шляхом створення шкільних технічних центрів, на базі яких фахівці можуть проводити практичні та семінарські заняття з особливостей використання інформаційних технологій.

Однією із головних причин негативних явищ у впровадженні сучасних інформаційних технологій в освіті є відсутність фінансів на забезпечення інформаційними ресурсами та технічними засобами. Відсутність чи недостаток бюджетного фінансування компенсується за рахунок використання батьківських коштів.

Проте є інші не менш вагомні причини, що гальмують розвиток інформаційної культури:

- інертність мислення як адміністрації та і педагогічних працівників;
- відсутність розроблених форм і методів використання сучасних технічних засобів у навчальному процесі;
- мало фахівців з використання комп'ютерних технологій та сучасних технічних засобів в освіті.

Чим скоріше будуть знайдені та осмислені шляхи вирішення цих проблем, тим ефективніше буде здійснюватись процес формування інформаційної культури вчителя та учнів.

Література

1. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання. – К.: ДІНІТ, 2000.- 248.